

บทที่ ๔

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัญหาต่าง ๆ ของการจัดตั้งและดำเนินงานที่คณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนได้ประสบ ผู้วิจัยตระหนักดีว่าสภาพความเป็นอยู่ของคนไทยในปัจจุบันนี้ ประชาชนได้รับความเดือดร้อนในเรื่องการครองชีพเป็นอย่างมาก วิธีการสหกรณ์นี้เป็นวิธีหนึ่งที่รัฐบาลเชื่อมั่นว่าจะแก้ภาวะเดือดร้อนดังกล่าวนี้ได้ รัฐบาลจึงมุ่งที่จะปลูกฝังการสหกรณ์ให้แก่เยาวชนไทย โดยการเริ่มวางรากฐานของการสหกรณ์ลงในโรงเรียนมัธยมศึกษา การวิจัยในครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษามีจำนวน ๒๘๔ คน เป็นกรรมการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และได้ดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้ามาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ปี ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น ๓ กลุ่มตามขนาดของโรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแบบของลิเกิร์ต (Likert) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่า t (t - test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่ามัชฌิม เลขคณิตของข้อกระทงปัญหาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างกับค่าเฉลี่ยของประชากรตามสมมติฐานที่ตั้งขึ้น จากนั้นคะแนนของข้อกระทงที่เป็นปัญหามาวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนในระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง ๓ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) จากนั้นทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของมัชฌิม เลขคณิตของปัญหาเป็นรายคู่ โดยใช้การทดสอบของนิวแมน - คูเอล (Newman - Keuls Test)

ข้อค้นพบ

ปัญหาในการจัดตั้งและดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนรัฐบาลที่สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีดังนี้

ปัญหาในระยะก่อนจัดตั้งและดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า มีดังนี้

๑. ในด้านวิธีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสหกรณ์ภายในโรงเรียน
ปรากฏว่า

๑.๑ ตามโรงเรียนต่าง ๆ ใช้วิธีการเผยแพร่ความรู้เรื่องการสหกรณ์ โดยการ
บรรจุชั่วโมงการเรียนการสอนเรื่องนี้เข้าไปในชั้นเรียนเป็นจำนวนมาก จึงไม่มีปัญหาในเรื่องนี้

๑.๒ การให้บุคคลต่าง ๆ ภายในโรงเรียนศึกษาหาความรู้เรื่องการสหกรณ์จาก
ตำราหรือเอกสารต่าง ๆ นั้นมีปัญหา และเป็นวิธีการที่ใช้กันน้อย และพบว่าปัญหานี้เกิดขึ้นตาม
โรงเรียนต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง อย่างไม่แตกต่างกัน

๑.๓ การเผยแพร่ความรู้เรื่องการสหกรณ์โดยใช้ Mass Media ต่าง ๆ เช่น
หนังสือพิมพ์ และวิทยุ ยังไม่แพร่หลายจึงเกิดเป็นปัญหาในเรื่องนี้ เกิดขึ้นทั้งในโรงเรียนพิเศษ,
ขนาดใหญ และขนาดกลาง อย่างแตกต่างกัน โดยพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ ใช้วิธีการเผยแพร่
ความรู้การสหกรณ์ด้วยวิธีนี้น้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

๒. การสำรวจและศึกษาสภาพความต้องการและปัญหา เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ
ในการจัดตั้งกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าขึ้นภายในโรงเรียนในด้านต่อไปนี้

๒.๑ ในด้านการสำรวจความรู้และต้องการของบุคคล ปรากฏว่า คณะครูอาจารย์
นักเรียน และคณาธิการภายในโรงเรียนต่าง ๆ มีความเห็นค่อนข้างร่วมกันน้อยมากในเรื่องการ
ซื้อสินค้าต่าง ๆ แต่จะปรากฏว่าบุคคลเหล่านี้มีความต้องการร่วมกันเป็นอย่างมากในอันที่จะซื้อสินค้า
ต่าง ๆ ในราคายุติธรรม ความต้องการนี้เกิดขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดพิเศษ,
ขนาดใหญ และขนาดกลางอย่างไม่แตกต่างกัน

๒.๒ ในด้านการสำรวจความร่วมมือของบุคคลต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ปรากฏว่า

๒.๒.๑ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องความสมัครใจ เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า
เพราะคณะครูอาจารย์ นักเรียน และคณาธิการโรงเรียนตามโรงเรียน
ต่าง ๆ มีความยินดีในการสมัครใจ เข้าเป็นสมาชิกเป็นอย่างมาก

๒.๒.๒ ผู้บริหารโรงเรียนลดชั่วโมงการสอนหรือชั่วโมงการปฏิบัติหน้าที่
ราชการหลักให้แก่ครูอาจารย์ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสหกรณ์

ร้านค้าได้น้อย ปัญหานี้เกิดขึ้นกับโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียน
ขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง อย่างไม่แตกต่างกัน

๒.๒.๓ การบริจาคเงินหรือทรัพย์สินส่วนตัวของคณะครูอาจารย์ นักเรียน
และคณาธิการโรง เพื่อมาเป็นทุนในการดำเนินงานสหกรณ์

ร้านค้ามีน้อย ปัญหานี้เกิดขึ้นกับโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียน
ขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง อย่างไม่แตกต่างกัน

๒.๒.๔ การเสียสละเวลาส่วนตัวของคณะครูอาจารย์ นักเรียน และคณาธิการ
โรง เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์
ร้านค้ายังมีน้อย ปัญหานี้เกิดขึ้นกับโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียน
ขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง อย่างไม่แตกต่างกัน

๒.๓ ในด้านสำรวจความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการสหกรณ์ของบุคคล

ต่าง ๆ ปรากฏว่า

๒.๓.๑ คณะครูอาจารย์ตามโรงเรียนต่าง ๆ มีความรู้ความเข้าใจในหลัก
การและวิธีการสหกรณ์เป็นอย่างดี จึงไม่เป็นปัญหา

๒.๓.๒ คณะนักเรียนและคณาธิการโรง มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ
และวิธีการสหกรณ์น้อย ปัญหานี้เกิดขึ้นกับโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งใน
โรงเรียนขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง อย่างไม่แตกต่างกัน

๒.๔ ในด้านการสำรวจสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ปรากฏว่า

๒.๔.๑ โรงเรียนต่าง ๆ ตั้งอยู่ในแถบบริเวณร้านค้าหรือศูนย์การค้าน้อย
ดังนั้นจึงไม่เป็นปัญหา ถ้าโรงเรียนจะจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าขึ้นทำการ
ค้าขายสินค้าต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

๒.๔.๒ การจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าขึ้นในโรงเรียน เป็นการขัดผลประโยชน์
ของคณะบุคคลบางกลุ่มหรือขัดผลประโยชน์ของกิจกรรมอื่น ๆ ที่ทำ
ธุรกิจการค้าอยู่ก่อนแล้วในโรงเรียนน้อยมาก ดังนั้นจึงไม่เป็นปัญหา
ถ้าจะจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าขึ้นในโรงเรียน

๒.๔.๓ โรงเรียนขนาดกลางประสบกับปัญหา เรื่องลักษณะที่ตั้งของโรงเรียน
อยู่ในบริเวณที่ทำการขนส่งลำบากมาก

๓. การกำหนดโครงการวางแผนการดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ไม่เป็นปัญหา
ที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนต่าง ๆ

๔. การเตรียมบุคลากรเข้าดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ไม่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้น
กับโรงเรียนต่าง ๆ

๕. การเตรียมอาคารสถานที่ที่ใช้ดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ปรากฏว่า

๕.๑ ไม่มีปัญหาเรื่องการเตรียมคลังเก็บสต็อกสินค้า, การซื้ออุปกรณ์และวัสดุที่
จำเป็นในการดำเนินงาน

๕.๒ โรงเรียนขนาดกลางเท่านั้นที่ประสบกับปัญหาการจัดอาคารถาวรที่เป็นเอกเทศ
เพื่อใช้ดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า

๖. การเตรียมทุนที่จะใช้ในการดำเนินงาน ปรากฏว่า

๖.๑ จำนวนทุนที่ได้จากค่าหุ้นสมาชิกและค่าธรรมเนียมแรกรับสมาชิก เข้านั้นมีจำนวน
มาก ไม่เป็นปัญหา

๖.๒ จำนวนทุนที่ได้จากเงินฝากของสมาชิก, จากเงินบริจาค, จากเงินบำรุงการ
ศึกษา และจากการกู้ยืมยังมีเป็นจำนวนน้อย ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโรงเรียน
ขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง อย่างไม่แตกต่างกัน

ปัญหาในระยะระหว่างดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า มีดังนี้

๑. การให้บริการแก่สมาชิก ปรากฏว่า

๑.๑ ช่วงเวลาที่เปิดจำหน่ายสินค้าให้แก่สมาชิกในวันหนึ่ง ๆ มีน้อย ปัญหานี้เกิด
ขึ้นเฉพาะในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง

๑.๒ มีการจ้างพนักงานช่วยประจำร้านไว้เป็นจำนวนน้อย ดังนั้นต้องอาศัยครู
อาจารย์ นักเรียน หรือคณงานภารโรงที่มีเวลาว่างมาทำการขายแทน ปัญหานี้เกิดขึ้นกับโรงเรียน

ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลางอย่างไม่แตกต่างกัน

๑.๓ เกิดความซุกมุ่นุ่นวายเป็นอย่างมากในขณะที่ทำการซื้อขาย เพราะมีผู้มาซื้อสินค้าจำนวนมาก ปัญหานี้เกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนขนาดพิเศษ

๑.๔ ไม่มีปัญหาเรื่องความสอดคล้องของประเภทสินค้าต่าง ๆ ที่จัดจำหน่ายในร้านสหกรณ์ กับความต้องการสินค้าของสมาชิก

๒. การจัดหาสินค้าเข้าร้านสหกรณ์และการกำหนดราคาสินค้า ปรากฏว่า

๒.๑ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับวิธีการที่จะสั่งซื้อสินค้าประเภทต่าง ๆ จากแหล่งผลิตหรือจากร้านค้าย่อยชั้นที่ ๒ และ ๓ โดยวิธีใช้เงินสดและเงินเชื่อ เกิดขึ้นกับโรงเรียนต่าง ๆ

๒.๒ มีปัญหาเกี่ยวกับช่วงเวลาที่เหมาะสมการดำเนินงานใช้สิบบราคาและสั่งซื้อสินค้าเข้าร้าน โดยปรากฏว่าช่วงเวลาในเวลาราชการที่จะใช้สิบบราคาสินค้าและสั่งซื้อสินค้านั้นมีน้อยปัญหานี้เกิดขึ้นกับโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลางอย่างไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบปัญหาอีกว่าเฉพาะในโรงเรียนขนาดใหญ่ต้องใช้เวลานอกราชการเป็นอย่างมากในการสิบบราคาสินค้า และสั่งซื้อสินค้าเข้าร้าน

๒.๓ การสั่งซื้อสินค้าครั้งละเป็นจำนวนมากเพื่อให้ได้สินคาราคาถูกเก็บสต็อกเอาไว้โดยใช้ระบบเงินสดนั้นเป็นปัญหาอย่างมาก เฉพาะในโรงเรียนขนาดพิเศษ แต่ถ้าใช้ระบบเงินเชื่อจะไม่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ เลย

๒.๔ การสั่งซื้อสินค้าเป็นจำนวนแล้วแต่เงินทุนที่มีอยู่ หรือแล้วแต่เครดิตที่จะใช้ระบบเงินเชื่อได้ไม่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ

๒.๕ การตัดสินใจสั่งซื้อสินค้าประเภทต่าง ๆ เข้าร้านสหกรณ์ตามความต้องการของสมาชิก โดยสินค้านั้นไม่ขัดต่อกฎของกระทรวงศึกษาธิการนั้นไม่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ

๒.๖ การกำหนดราคาขาย ปรากฏว่า

๒.๖.๑ ไม่มีปัญหาเรื่องการตัดสินใจกำหนดราคาสินค้า เกิดขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ

๒.๖.๒ มีปัญหาเรื่องราคาสินค้าในร้านสหกรณ์ต่ำกว่าราคาสินค้าตามท้องตลาดเล็กน้อย ปัญหานี้เกิดขึ้น เฉพาะโรงเรียนขนาดพิเศษ

๒.๗ การควบคุมสต็อกสินค้า ปรากฏว่า

- ๒.๗.๑ ความมั่นคงของสถานที่ที่ใช้เก็บสต็อกสินค้ายังมีน้อย ปัญหานี้เกิดขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่และขนาดกลาง อย่างแตกต่างกันโดยปรากฏว่า โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าขนาดใหญ่
- ๒.๗.๒ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเวลาที่ฝ่ายพัสดุใช้ในการตรวจสอบสต็อกสินค้าให้เพียงพอแก่การจำหน่าย เกิดขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง
- ๒.๗.๓ ไม่มีปัญหาเรื่องอัตราการหมุนเวียนของสินค้าภายในร้านค้าสหกรณ์เกิดขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ

๓. ความคล่องตัวของคณะกรรมการในการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า มีปัญหา

ดังนี้

๓.๑ ปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือที่ได้รับจากบุคคลต่าง ๆ ปรากฏว่า

- ๓.๑.๑ หัวหน้าสถานศึกษา. ก. ให้ความร่วมมือเป็นอย่างมากในการจัดหาอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นให้เป็นสมบัติของกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า แต่ยังไม่ให้ความร่วมมือน้อยในด้านการบริหารการเงินส่วนตัว และการอนุมัติให้ยืมเงินบำรุงการศึกษามาใช้เป็นทุนในการดำเนินการและขยายกิจการสหกรณ์ร้านค้า ปัญหานี้เกิดขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลางอย่างไม่แตกต่างกัน
- ๓.๑.๒ ผู้บริหารโรงเรียนจัดชั่วโมงการสอนของครูอาจารย์ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าได้เหมาะสมกับภาระหน้าที่ของครูอาจารย์เหล่านั้นมีต่องานหลักและงานสหกรณ์ร้านค้าได้น้อยมาก ปัญหานี้เกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนขนาดพิเศษและขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารการเงินหรือทรัพย์สินส่วนตัว เพื่อใช้เป็นทุนในการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าเป็น

จำนวนน้อยมาก ปัญหานี้เกิดขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลางอย่างแตกต่างกัน โดยปรากฏว่าโรงเรียนขนาดพิเศษมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

๓.๑.๓ สมาชิกให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมย่อย ซึ่งปัญหานี้เกิดขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลางอย่างไม่แตกต่างกัน ส่วนปัญหาเรื่องความร่วมมือของสมาชิกโดยกานำสินค้าของตนมาฝากขายนั้นมีมาก เพราะสมาชิกที่นำสินค้ามาฝากขายมีเป็นจำนวนน้อย ปัญหานี้เกิดขึ้นกับโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลางอย่างแตกต่างกัน โดยปรากฏว่า โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาดีกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาดีกว่าโรงเรียนขนาดพิเศษ แต่สมาชิกตามโรงเรียนต่าง ๆ ให้ความร่วมมือในการอุดหนุนสินค้าจากร้านสหกรณ์เป็นอย่างดี

๓.๒ ปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของบุคลากรที่ดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า

๓.๒.๑ เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของบุคคลต่อไปนี้
ปรากฏว่า

๓.๒.๑.๑ พนักงานสต็อกสินค้ามีความรู้และความเข้าใจในงานของตนน้อย ปัญหานี้เกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนขนาดพิเศษและขนาดกลาง

๓.๒.๑.๒ พนักงานจัดซื้อสินค้าเข้าร้าน มีความรู้ความเข้าใจในงานของตนน้อย ปัญหานี้เกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนขนาดกลาง

๓.๒.๑.๓ คณะกรรมการดำเนินงานและพนักงานอื่น ๆ ไม่มีปัญหาในเรื่องความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของตน

๓.๒.๒ ปัญหาเกี่ยวกับความชำนาญในการดำเนินงานของบุคคลต่อไปนี้
ปรากฏว่า

๓.๒.๒.๑ คณะกรรมการดำเนินงาน, พนักงานขายและพนักงาน
จัดซื้อสินค้าเข้าร้านมีความชำนาญในการดำเนินงานน้อย ปัญหานี้เกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนขนาดกลาง

๓.๒.๒.๒ พนักงานสต็อกสินค้ามีความชำนาญในการดำเนินงานน้อย
ปัญหานี้เกิดขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลางอย่าง
แตกต่างกัน โดยปรากฏว่าโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียน
ขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดพิเศษ

๔. การเงิน ปรากฏว่า

๔.๑ มีปัญหาเกี่ยวกับการหมุนเวียนของเงินที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจกิจกรรมสหกรณ์
เกี่ยวกับการสั่งซื้อสินค้ามีน้อย ปัญหานี้เกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนขนาดพิเศษและขนาดใหญ่

๔.๒ ส่วนเรื่องความไว้วางใจในเรื่องการเงินที่กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าได้รับจาก
สมาชิกนั้นไม่เป็นปัญหา

ปัญหาในระยะหลังดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าไปแล้ว ๑ ปี มีดังนี้

๑. เกี่ยวกับการเช็คสต็อกสินค้า ปรากฏว่า

๑.๑ จำนวนบุคลากรที่มีหน้าที่เช็คสต็อกสินค้ามีน้อย และเวลาที่ใช้ในการเช็คสต็อก
สินค้ามีน้อย ปัญหานี้เกิดขึ้นกับโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และ
ขนาดกลางอย่างไม่แตกต่างกัน

๑.๒ บุคลากรที่ทำหน้าที่เช็คสต็อกสินค้ามีความเข้าใจในวิธีการเช็คสต็อกสินค้าน้อย
ปัญหานี้เกิดขึ้นกับโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง
อย่างแตกต่างกันโดยปรากฏว่า โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดพิเศษ

๑.๓ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการสูญหายของสินค้าในสต็อก

๒. เกี่ยวกับการเงิน ปรากฏว่า

๒. เกี่ยวกับการเงิน ปรากฏว่า

๒.๑ พนักงานบัญชีมีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีรายรับรายจ่ายน้อย ปัญหา
นี้เกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนขนาดกลาง

๒.๒ ส่วนปัญหาด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับการเงินนั้นไม่มี

๓. เกี่ยวกับความร่วมมือและการเอาใจใส่ต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าของบุคคลต่อไปนี้

๓.๑ สมาชิกให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมประชุม, เข้าร่วมเป็นผู้ดำเนินการกิจกรรม
สหกรณ์ร้านค้า บริจาคเงินให้กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า และแสดงความคิดเห็นของตนต่อการดำเนิน
งานของกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าเป็นจำนวนน้อย ปัญหานี้เกิดขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโรงเรียน
ขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง อย่างไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่าในปีหนึ่ง ๆ มี
จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นน้อย ปัญหานี้เกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนขนาดพิเศษ ส่วนเรื่องการถอนหุ้นสมาชิก
และเรื่องการอุดหนุนสินค้าภายในร้านสหกรณ์ของสมาชิกนั้นไม่เป็นปัญหา

๓.๒ ผู้บริหารโรงเรียนมีการลดชั่วโมงการสอนและการทำงานหลักให้แก่ครูอาจารย์
ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าได้น้อย บริจาคเงินหรือทรัพย์สินส่วนตัวให้กิจกรรม
สหกรณ์ร้านค้า น้อย สนับสนุนการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า และมีโครงการ
ขยายกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าและมีโครงการขยายกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า น้อย ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้น
กับโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดพิเศษ, ขนาดใหญ่ และขนาดกลางอย่างไม่แตกต่างกัน

๔. เกี่ยวกับเลือกบุคคลที่จะเข้ามาดำเนินการในวาระต่อไป มีปัญหาดังนี้

๔.๑ จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมในวันเลือกตั้งกรรมการชุดใหม่เข้ามาดำเนินการ
การในวาระต่อไปมีจำนวนน้อย ปัญหานี้เกิดขึ้นกับโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดพิเศษ,
ขนาดใหญ่ และขนาดกลางอย่างไม่แตกต่างกัน

๔.๒ เกี่ยวกับความยินดีและความเต็มใจในการปฏิบัติงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า
ของสมาชิกที่ได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการดำเนินงานชุดใหม่มีน้อย ปัญหานี้เกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียน
ขนาดพิเศษ

๔.๓ ส่วนเรื่องความยุติธรรมและความถูกต้องของการคัดเลือกคณะกรรมการ
ดำเนินงานชุดใหม่ไม่มีปัญหา

อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ในการดำเนินงานสหกรณ์ไม่ว่าจะเป็นสหกรณ์รูปใดก็ตาม ในระยะแรกของการดำเนินงานมักจะมีประสบปัญหาต่างๆ ประการ เช่น การดำเนินงานในระยะแรกของร้านสหกรณ์พระนคร จำกัด ประสบปัญหาทั้งด้านการเงิน การจัดการ และการจัดซื้อสินค้าเข้าร้าน ทั้งนี้เพราะในระยะแรกตั้ง สมาชิก คณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่ต่างไม่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการดำเนินงานดี ผู้จัดการไม่มีประสบการณ์ คณะกรรมการดำเนินงานก้าวก่ายหน้าที่กัน สมาชิกขาดความรักที่ต่อร้านสหกรณ์ ประกอบกับร้านค้าสหกรณ์พระนครจำกัดขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินงาน และสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคมีราคาแพงและหาได้ยาก จึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความยากลำบาก^๑

การดำเนินงานของกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนก็^{เช่น}ได้ประสบกับปัญหามากมายตามที่ผู้วิจัยค้นพบ แต่ผู้วิจัยไม่อาจกล่าวในขณะนี้ได้ว่า กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนต่าง ๆ ประสบความล้มเหลว เพราะการดำเนินงานของกิจกรรมดังกล่าวยังเป็นเพียงระยะเริ่มต้น ใช้เวลาในการดำเนินงานยังไม่ถึง ๓ ปี ย่อมจะต้องประสบกับอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ มากมาย สำหรับปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยค้นพบนี้มีปัญหาสำคัญ ๆ อันเป็นปัญหาใหญ่และเป็นปัญหารากฐานของการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึง ดังนี้

ปัญหาความต้องการสหกรณ์ของสมาชิก

การจัดตั้งสหกรณ์โดยหลักการแล้ว สหกรณ์เป็นหน่วยงานอิสระที่บริหารและดำเนินการโดยสมาชิก การบริหารงานและดำเนินการต่าง ๆ จึงเป็นไปตามที่สมาชิกต้องการ และมีประสิทธิภาพ เพราะคณะกรรมการดำเนินงานเป็นผู้ตัดสินใจดำเนินการเองทั้งหมด ไม่ต้องคอยให้เจ้าหน้าที่ของทางราชการอนุมัติ อย่างเช่นสหกรณ์ในประเทศสวีเดน เดนมาร์ก ญี่ปุ่น และ

^๑ ประดิษฐ์ มัชฌิมา, "ความก้าวหน้าที่รอบคอบของร้านสหกรณ์พระนครจำกัดระหว่างปี ๒๕๐๗ - ๒๕๑๖," ใน โล่ห์ผลงานดีเด่นประจำปี ๒๕๑๘ พระราชทานให้ร้านสหกรณ์พระนคร จำกัด (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รวมมิตรไทย, ๒๕๑๘), หน้า ๖.

เยอรมันตะวันตก เป็นต้น^๑ ทั้งนี้สหกรณ์จึงควรเป็น เรื่องจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน^๒ ตามหลักการ แล้วสหกรณ์ควรถือกำเนิดจากความต้องการของคณะบุคคลที่ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องเดียวกัน และพยายามร่วมมือกันหาวิธีการขจัดความเดือดร้อนนั้นออกมาในรูปของสหกรณ์แบบต่าง ๆ แต่ตรงกันข้ามกับการจัดตั้งกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียน ซึ่งถ้าจะพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นว่าถือกำเนิดจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง ผู้วิจัยเองมีความเห็นตรงกับรัฐบาลที่ว่า สหกรณ์เป็นวิธีการหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบันได้ และเห็นด้วยกับความคิดที่จะปลูกฝังทัศนคติที่ดีทางสหกรณ์ให้แก่เยาวชนไทย โดยเริ่มต้นจากการวางรากฐานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาต่าง ๆ แต่จากการวิจัย ผู้วิจัยสำรวจได้ว่า บรรดาครูอาจารย์ นักเรียน และคณาธิการโรงในโรงเรียนยังไม่เกิดความรู้สึกเดือดร้อนร่วมกันในการซื้อสินค้าต่างๆ มากนัก ทั้งนี้ร้านค้าสหกรณ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่ว ๆ ไปจึงมิได้เกิดจากการเรียกร้องของบรรดาสมาชิกในโรงเรียน สิ่งนี้เองที่จะเป็นพื้นฐานแรกที่ทำให้การดำเนินการสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนมีประสิทธิภาพดีไม่เท่าที่ควร เพราะขาดศรัทธาและความเอาใจใส่ของสมาชิกที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า

ปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์

การจัดระบบสหกรณ์ที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องคำนึงถึงการจัดองค์การที่มีประสิทธิภาพ องค์การที่มีประสิทธิภาพในระบบสหกรณ์นั้นหมายถึงมีการบริหารงานที่ดี แต่เป็นไปตามหลักของสหกรณ์ หลักของสหกรณ์นั้นคือ สมาชิกต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทั้งทางตรงและทางอ้อม การมีส่วนร่วมในทางอ้อมคือ สนใจในความเคลื่อนไหวของสหกรณ์ ทำธุรกิจกับสหกรณ์ และร่วมประชุมใหญ่เพื่อตรวจสอบการบริหารงาน กล่าวคือ อนุมัติงบประมาณประจำปีและเลือกตั้งคณะกรรมการ

^๑สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย, "สหกรณ์ในทัศนะของพรรคกิจสังคม," ใน ที่ระลึกครบรอบ ๒๔ ปีของสหกรณ์ไทย (กรุงเทพมหานคร : ชุติมาการพิมพ์, ๒๕๒๑), หน้า ๑๙.

^๒ฮัน นิมมานเหมินท์, "ปัญหาเกี่ยวกับสหกรณ์และข้อเสนอแนะบางประการ," สาส์นสันนิบาตสหกรณ์ ๔(เมษายน - พฤษภาคม ๒๕๒๑) : ๓๕.

ดำเนินงานที่มีความสามารถและอุทิศเวลาให้กับงานของสหกรณ์ โดยการเลือกตั้งนั้นต้องเป็นไปตามระบบประชาธิปไตย ส่วนการมีส่วนร่วมในทางตรงนั้นคือ การอาสาเข้าเป็นกรรมการดำเนินการ และเมื่อได้รับเลือก เป็นกรรมการแล้วต้องใช้ความรู้และความสามารถที่มีอยู่สร้างความเจริญให้แก่สหกรณ์ พยายามคิดค้นหาวิธีที่จะทำให้สหกรณ์เจริญ ปรับปรุงองค์การและบุคลากรของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ และมองเห็นประโยชน์ของสมาชิกมากกว่าประโยชน์ของตนเอง^๑ จากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่า กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนประสบกับปัญหาความร่วมมือที่ได้รับจากบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นในระยะก่อนจัดตั้งและดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ หรือระยะหลังดำเนินการไปแล้ว ๑ ปี โดยพบว่า

๑. สมาชิกให้ความร่วมมือกับกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าไม่มากเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากสมาชิกเข้าร่วมประชุมประจำปีไม่ว่าจะเป็นการประชุมทั่วไปหรือการประชุมใหญ่ประจำปี เพื่อพิจารณางบดุลประจำปี และเลือกตั้งคณะกรรมการ ดังนั้นการดำเนินงานของกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าที่ปรากฏออกมาอาจไม่ตรงตามความต้องการของสมาชิก ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกขาดความเอาใจใส่และสนใจต่อความเคลื่อนไหวของกิจกรรม และจะเห็นได้ชัดจากการวิจัยนี้ว่าสมาชิกไม่นิยมแสดงความคิดเห็นของตนต่อการดำเนินงานของกิจกรรม ไม่นิยมเสียสละเวลาเข้าร่วมดำเนินการและไม่นิยมนำสินค้าของตนมาฝากขาย สิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยถือว่าเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสหกรณ์ เพราะถ้าสมาชิกขาดความเอาใจใส่ ขาดความกระตือรือร้นในการให้ความร่วมมือ และขาดสำนึกที่ว่า กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าเป็นของสมาชิกทุกคนแล้ว เมื่อนั้นปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ไม่ส่งเสริมให้กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย แต่ยงดีที่ผู้วิจัยยังพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เข้ามาเป็นสมาชิกของกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าด้วยความสมัครใจ และส่วนใหญ่สมาชิกให้การอุดหนุนสินค้าในร้านสหกรณ์ของตนเป็นอย่างดี ส่วนเรื่องความร่วมมือของสมาชิกในการบริจาคเงินหรือทรัพย์สินบางอย่างให้แก่กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าของตานั้น ผู้วิจัยยังไม่ถือว่าเป็นปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานเท่าใดนัก ทั้งนี้เพราะกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้ายังสามารถ

^๑ ประพันธ์พงศ์ เวชชาชีวะ, "ประสิทธิภาพของสหกรณ์ในประเทศไทย," ใน ที่ระลึกครบรอบ ๖๔ ปี ของสหกรณ์ไทย (กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมการพิมพ์, ๒๕๒๑), หน้า ๔๓.

หาเงินทุนได้จากวิธีการอื่น ๆ ได้อีก เช่น จากเงินค่าหุ้น จากเงินกู้ยืม เป็นต้น แต่ถ้าจะมีการ
บริจาคเงินหรือทรัพย์สินบางอย่าง ให้กับกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าได้ก็จะเป็นการดีอย่างยิ่ง

๒. ผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถให้ความร่วมมือแก่กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า โดย
การลดจำนวนชั่วโมงการสอนหรือจำนวนชั่วโมงในการปฏิบัติหน้าที่ราชการหลักให้แก่บรรดาครูอาจารย์
ที่เป็นคณะกรรมการดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า เพื่อคณะกรรมการเหล่านี้จะได้มีเวลาในการ
ดำเนินการสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญมาก เพราะการ
ดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพดีนั้นต้องใช้เวลาที่เหมาะสมเพียงพอที่คณะกรรมการจะได้มีโอกาสใช้
ความรู้ความสามารถที่มีอยู่สร้างความเจริญให้แก่กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า และมีเวลาเพียงพอที่จะ
ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ตลอดจนพยายามคิดค้นหาวิธีการที่จะทำให้กิจกรรม
สหกรณ์ร้านค้าเจริญ ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยเป็นข้าราชการครูคนหนึ่งจึงเข้าใจดีว่าปัญหานี้เป็นปัญหาที่หลีกเลี่ยง
ไม่ได้เลย แม้ว่าผู้บริหารโรงเรียนจะมีความคิดที่จะลดจำนวนชั่วโมงดังกล่าว แต่ทางปฏิบัติ
แล้วทำได้ยาก เพราะครูอาจารย์แต่ละท่านก็มีภาระหน้าที่เต็มที่อยู่แล้ว การที่จะลดชั่วโมงการ
ทำงานของคนหนึ่งแล้วนำไปเพิ่มกับอีกคนหนึ่งนั้นไม่เป็นการสมควร แต่จะทำการลดชั่วโมงได้ต่อ
เมื่อมีจำนวนครูเพียงพอ ซึ่งตามสภาพความเป็นจริงแล้วโรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละโรงเรียนใน
กรุงเทพมหานครล้วนแต่ขาดแคลนครูทั้งสิ้น แต่ถ้าเป็นไปได้ถ้าผู้บริหารโรงเรียนสามารถลดจำนวน
ชั่วโมงของคณะกรรมการได้แล้ว จะเป็นผลดีต่อการดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียน
เป็นอย่างยิ่ง ส่วนความร่วมมือ ผู้บริหารโรงเรียน โดยการบริจาคเงินหรือทรัพย์สินบางอย่างให้
แก่กิจกรรมสหกรณ์นั้น ผู้วิจัยยังไม่ถือว่าเป็นปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานเท่าใดนัก ดัง
เหตุผลที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น แต่ถ้ามีการบริจาคเงินหรือทรัพย์สินบางอย่างจากผู้บริหารโรงเรียน
ให้กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าได้ก็จะเป็นการดีอย่างยิ่ง

๓. เกี่ยวกับเรื่องความร่วมมือของหัวหน้าสถานศึกษาที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า
ในโรงเรียน ไม่น่าจะเป็นปัญหามากนัก เพราะถึงอย่างไรหัวหน้าสถานศึกษาจะต้องให้ความร่วม
มือต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า เป็นการตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการตามหน้าที่อยู่แล้ว
แต่จากการวิจัยนี้ ปรากฏว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการบริจาคเงินหรือทรัพย์สินบางอย่างให้แก่กิจกรรม
ซึ่งผู้วิจัยยังไม่ถือว่าเป็นปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานเท่าใดนัก ดังเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว

ในตอนต้น แต่ถ้ามีการบริจาคเงินหรือทรัพย์สินบางอย่างจากหัวหน้าสถานศึกษาให้แก่กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าได้ก็จะเป็นการดีอย่างยิ่ง ส่วนปัญหาการอนุมัติเงินบำรุงการศึกษาให้กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ได้ก็ยังมีใช้ดำเนินการนั้นอยู่ในดุลยพินิจและความรับผิดชอบของหัวหน้าสถานศึกษาโดยตรง จากการวิจัยพบว่า โดยเฉลี่ยแล้วมีน้อยมากที่หัวหน้าสถานศึกษาจะอนุมัติให้ยืมเงินบำรุงการศึกษามาใช้ในการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียน

ปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการสหกรณ์

การสหกรณ์ในประเทศไทยจะก้าวหน้าและประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องทำให้ประชาชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสหกรณ์อย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะความรู้ความเข้าใจในเรื่องสหกรณ์ที่แท้จริงนี้จะนำมาซึ่งความศรัทธาในระบบสหกรณ์ และถือปฏิบัติด้วยใจรักและสมัครใจ^๑ จากการวิจัยนี้ปรากฏว่าบรรดาครูอาจารย์ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการสหกรณ์พอสมควรไม่เป็นปัญหา แต่บรรดาเด็กเรียนและคณาธิการโรงเรียนซึ่งเป็นสมาชิกส่วนใหญ่ของกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการสหกรณ์ร้านค้าซึ่งจะเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าให้บรรลุเป้าหมาย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหานี้ก็คือ ทางโรงเรียนยังขาดวิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในวิธีการและหลักการสหกรณ์อย่างแท้จริง ตลอดจนขาดเทคนิคในขั้นที่จะกระตุ้นและดึงดูดให้บุคคลต่าง ๆ สนใจและเห็นความสำคัญของกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียน

ปัญหาเกี่ยวกับความชำนาญของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์

เนื่องจากกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนมีอายุตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนถึงปัจจุบันไม่ถึง ๓ ปี ดังนั้นย่อมจะต้องประสบกับปัญหาเกี่ยวกับความชำนาญของบุคลากร จากการวิจัยนี้ปรากฏว่าส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับพนักงานเช็คสต็อกสินค้ายังไม่มี ความชำนาญเพียงพอในการ

^๑ อุทัย สุทธิใส, "สังคมปัจจุบันกับการสหกรณ์," สารสินสัมมนาสหกรณ์ ๑๑ (ตุลาคม - พฤศจิกายน ๒๕๒๒) : ๑๕.

ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังปรากฏว่า ส่วนน้อยประสบปัญหาคณะกรรมการดำเนินงาน, พนักงานขาย และพนักงานจัดซื้อสินค้าเข้าร้าน ยังไม่มีความชำนาญเพียงพอในการปฏิบัติงานของตน ตามความคิดเห็นของผู้วิจัย ผู้วิจัยคิดว่าจะต้องใช้เวลาานสักหน่อยปัญหาเหล่านี้จึงจะค่อย ๆ ลดน้อยลง ทั้งนี้ เนื่องจากคณะกรรมการดำเนินงานและพนักงานต่าง ๆ ที่ดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียน ยังใหม่ต้องงาน เราจะต้องปล่อยให้บุคคลเหล่านี้ได้มีเวลาเพียงพอที่จะได้คุ้นเคยและเรียนรู้ประสบการณ์ บางสิ่งบางอย่าง เกี่ยวกับการสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจะต้องมีข้อแม้ว่าบุคคลเหล่านั้น จะต้องทำงานสหกรณ์ด้วยความมีศรัทธา ด้วยความตั้งใจ มีมานะไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและปัญหาที่ตนเองได้ประสบ และพยายามที่จะศึกษาสาเหตุและวิธีการแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ที่ประสบอยู่ตลอดเวลา เพื่อนำมาซึ่งประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าของกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียน

ปัญหาเกี่ยวกับทุนที่ใช้ดำเนินการ

เป็นที่ยอมรับแล้วว่า ประสิทธิภาพของสหกรณ์ในประเทศไทยจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยอย่างหนึ่ง ในปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งนี้คือทุน ต้องมีทุนมากพอที่จะทำธุรกิจตามโครงการและเป็นไปตามขั้นตอนของโครงการที่วางไว้^๑ จากการวิจัยครั้งนี้ปรากฏว่า ในการดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนนั้นทุนที่ใช้ในการดำเนินงานส่วนใหญ่ ได้จากค่าหุ้นสมาชิก และค่าธรรมเนียมแรกรับสมาชิก แต่ทุนที่ได้จากเงินฝากของสมาชิก, จากการกู้ยืม หรือจากการบริจาคมีน้อย ดังนั้นกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนจึงประสบกับปัญหาเรื่องทุนเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ว่า กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนไม่มีเงินทุนมากพอที่จะใช้สั่งซื้อสินค้าครั้งละเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ได้สินค้าราคาถูกเก็บสต็อกเอาไว้ คงได้แต่สั่งซื้อสินค้าต่าง ๆ เป็นจำนวนแล้วแต่เงินทุนที่มีอยู่ หรือแล้วแต่ความคิดที่จะใช้ระบบเงินเชื่อได้ อีกประการหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นได้ว่าการสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนมีเงินทุนในการดำเนินงานไม่มากเพียงพอก็คือ จากผลการวิจัยครั้งนี้ปรากฏว่า กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าไม่มีเงินทุนมากเพียงพอที่ใช้

^๑แสวง กุลทองคำ, "ประสิทธิภาพสหกรณ์ในประเทศไทย," ใน ที่ระลึกครบรอบ ๖๔ ปี ของสหกรณ์ไทย (กรุงเทพมหานคร : ชูติมาการพิมพ์, ๒๕๒๑), หน้า ๕๗.

ว่าจ้างผู้จัดการและพนักงานโดยเฉพาะมาดำเนินการ ดังจะเห็นได้จากการไม่มีพนักงานขายประจำร้าน สหกรณ์โดยเฉพาะ เพื่อเปิดบริการจำหน่ายสินค้าให้แก่สมาชิกตลอดเวลาที่สมาชิกต้องการ การไม่มีพนักงานเช็คสต็อกที่มีความชำนาญในการเช็คสต็อกสินค้า และการไม่มีพนักงานทำบัญชีกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าโดยเฉพาะมาทำบัญชีรายรับรายจ่ายของกิจกรรม บุคลากรส่วนใหญ่ที่ใช้ในการดำเนินการในหน้าที่ตั้งแต่ผู้จัดการลงมาจนถึงพนักงานต่าง ๆ เช่น พนักงานขาย, พนักงานเช็คสต็อกสินค้า พนักงานทำบัญชี และพนักงานจัดซื้อสินค้าเข้าร้าน ล้วนแต่เป็นครูอาจารย์ในโรงเรียนทั้งสิ้น ซึ่งครูอาจารย์เหล่านี้ไม่มีประสบการณ์และความชำนาญในการดำเนินงานด้านสหกรณ์ร้านค้าโดยเฉพาะ ตลอดจนครูอาจารย์เหล่านี้มีหน้าที่ราชการหลักอยู่แล้วเต็มภาระ จึงไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินงานสหกรณ์ร้านค้าให้มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นปัญหาการขาดแคลนทุนที่จะใช้ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอจะเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ อีกมากมายดังเช่น ทำให้เกิดปัญหาทางด้านประสิทธิภาพของบุคลากรที่ใช้ดำเนินการดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

ปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่

อาคารสถานที่ เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญและ เชื้ออำนวยต่อการดำเนินการธุรกิจใด ๆ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี จากการวิจัยนี้ปรากฏว่าส่วนใหญ่การดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนไม่ประสบกับปัญหาการขาดแคลนอาคารสถานที่ที่จะใช้ดำเนินการ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่ากิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนสามารถใช้อาคารสถานที่ที่มีอยู่แล้วในโรงเรียน เช่น ใช้ห้องเรียน ใช้ห้องกิจกรรมอื่น ๆ หรืออาจใช้ที่ว่างที่มีอยู่ตามบริเวณส่วนใดส่วนหนึ่งของอาคารโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ได้ จะมีก็แต่เฉพาะโรงเรียนขนาดกลางเท่านั้นที่ประสบกับปัญหานี้

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการ

การจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องเกี่ยวข้องและเป็นผลมาจากการศึกษา และการอบรมเรื่องการสหกรณ์แก่ประชากร การจัดการนับว่าเป็นหัวใจสำคัญในความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสหกรณ์^๑ สำหรับการจัดการของกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนปรากฏว่า ประสบ

^๑ พันธุม ติชยมณฑล, "บทบาทของสหกรณ์ในอดีต," ใน ที่ระลึกครบรอบ ๖๔ ปีของสหกรณ์ไทย (กรุงเทพมหานคร : ชุดีมาการพิมพ์, ๒๕๒๑), หน้า ๓๐.

กับปัญหาด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. การประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องการสหกรณ์ ปรากฏว่าโรงเรียนต่าง ๆ ยังไม่มีความกระตือรือร้นที่จะเผยแพร่การสหกรณ์อย่างจริงจัง ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ ว่าวิธีการเผยแพร่ความรู้เรื่องการสหกรณ์โดยการใช้เอกสารและตำรา หรือใช้ Mass Media ต่าง ๆ เป็นสื่อในการเผยแพร่ความรู้เรื่องการสหกรณ์ตามโรงเรียนต่าง ๆ ยังมีน้อย

๒. การให้บริการแก่สมาชิก ปรากฏว่า ช่วงเวลาที่เปิดจำหน่ายสินค้าให้แก่สมาชิก ในแต่ละวันนั้นไม่เพียงพอแก่ความต้องการของสมาชิก ปัญหานี้มีมูลเหตุมาจากสหกรณ์ไม่ได้จ้างพนักงานขายมาประจำร้าน แต่จะอาศัยครูอาจารย์ นักเรียน หรือคนงานภารโรงที่ว่างงานมาทำการขายแทน

๓. คณะกรรมการดำเนินงานมีช่วง เวลาในการดำเนินงานสหกรณ์ในแต่ละวันไม่เพียงพอ ทั้งนี้ เพราะคณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นครูอาจารย์ มีภาระหน้าที่หลักอยู่มากแล้ว ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยนี้ว่า โรงเรียนต่าง ๆ มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องคณะกรรมการไม่มีเวลาเพียงพอที่จะใช้สิบลราคา และสั่งซื้อสินค้าเข้าร้าน

๔. การควบคุมสต็อกสินค้า ปรากฏว่าปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงของสถานที่ใช้เก็บสต็อกสินค้า จากผลการวิจัยนี้ปรากฏว่าโรงเรียนต่าง ๆ มีสถานที่เก็บสต็อกสินค้าไม่มั่นคง

๕. การเงิน จากผลการวิจัยนี้ปรากฏว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเฉพาะเรื่องการหมุนเวียนของเงินที่ใช้ในการดำเนินงานธุรกิจเกี่ยวกับการสั่งซื้อสินค้ายังมีน้อย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการที่เกิดขึ้นกับกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้านี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหารากฐานที่กล่าวมาในตอนต้นที่ว่า "กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนขาดความต้องการพื้นฐานร่วมกันของสมาชิก สมาชิกและผู้เกี่ยวข้องมีความศรัทธาและให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าไม่มากพอ สมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการสหกรณ์ บุคลากรขาดความชำนาญในการดำเนินงาน และการไม่มีทุนมากพอที่จะดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น" ดังนั้นถ้าทางโรงเรียนต่าง ๆ ขจัดปัญหารากฐานที่กล่าวมาแล้วได้ ปัญหาด้านการจัดการจะลดลง และการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าจะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากผลการวิจัย และการอภิปรายดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนดำเนินการได้บรรลุเป้าหมายดังนี้

๑. ให้โรงเรียนต่าง ๆ สนับสนุนและใช้เทคนิคที่น่าสนใจ เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ เรื่องการสหกรณ์ให้แก่บรรดาครูอาจารย์ นักเรียน คนงานภารโรง และบุคคลอื่น ๆ เกิดความศรัทธา มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการของสหกรณ์ และมองเห็นความสำคัญของสหกรณ์ ว่าสามารถช่วยขจัดความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจของตนเองและของชาติได้

๒. ให้ทางผู้บริหารโรงเรียนช่วยจัดชั่วโมงการทำงานหลักของครูอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนให้เหมาะสมกับภาระหน้าที่ที่ครูอาจารย์เหล่านั้นมีต่อหน้าที่หลัก และมีต่อกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียน

๓. ให้กรมสามัญศึกษาดำเนินการประกวด "กิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นประจำปี" เหมือนกับที่ทางสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยได้ดำเนินการประกวดและขอพระราชทานรางวัลแก่ "สหกรณ์ที่มีผลงานดีเด่นประจำปี" เพื่อจะได้เป็นผลดีให้โรงเรียนต่าง ๆ เกิดความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าของตนให้ดียิ่งขึ้น และในขณะเดียวกันก็เป็นการดึงดูดและเรียกร้องความสนใจให้บุคคลภายนอกหันมาสนใจงานสหกรณ์โรงเรียนมากยิ่งขึ้น

๔. การวิจัยในครั้งนี้วิจัยเฉพาะปัญหาทั่ว ๆ ไปที่เกิดขึ้น แต่มิได้วิจัยว่าปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นจากสาเหตุใด ดังนั้นผู้ที่สนใจในเรื่องนี้สามารถที่จะทำการศึกษาต่อไปว่า ปัญหาเหล่านี้เกิดจากสาเหตุใด ศึกษาเฉพาะปัญหาด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างละเอียด และควรประเมินผลการทำงานของกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด